

DECIZIE Nr. XXVII din 16 aprilie 2007

EMITENT: ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - SECȚIILE UNITE
PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 772 din 14 noiembrie 2007

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
- SECȚIILE UNITE -

DECIZIA Nr. XXVII
din 16 aprilie 2007

Dosar nr. 52/2006

Sub președinția domnului profesor univ. dr. Nicolae Popa, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. a) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, s-a întrunit pentru a examina recursul în interesul legii, declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu privire la efectele asistării sau reprezentării părților în cadrul procesului penal de persoane care nu au dobândit calitatea de avocat în condițiile Legii nr. 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, modificată și completată prin Legea nr. 255/2004.

Secțiile Unite au fost constituite cu respectarea dispozițiilor art. 34 din Legea nr. 304/2004, republicată, fiind prezenți 88 de judecători din totalul de 116 în funcție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de procurorul Nicoleta Eucarie.

Reprezentanta procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a susținut recursul în interesul legii, punând concluzii pentru admiterea acestuia în sensul de a se stabili că în cadrul procesului penal asistența juridică acordată unui inculpat sau învinuit de către o persoană care nu a dobândit calitatea de avocat în condițiile Legii nr. 51/1995, modificată și completată prin Legea nr. 255/2004, echivalează cu lipsa de apărare și atrage, în conformitate cu dispozițiile art. 197 alin. 2 și alin. 4 teza finală din Codul de procedură penală, nulitatea absolută a actului procesual îndeplinit.

SECȚIILE UNITE

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

În practica instanțelor judecătorești nu există un punct de vedere unitar cu privire la efectele asistării sau reprezentării părților, în cadrul procesului penal, de persoane care nu au dobândit calitatea de avocat în condițiile Legii nr. 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, modificată și completată prin Legea nr. 255/2004.

Astfel, unele instanțe au considerat că părțile pot fi asistate în cursul procesului penal de persoane cu studii juridice, chiar dacă acestea nu au dobândit calitatea de avocat în condițiile reglementate prin Legea nr. 51/1995, modificată și completată prin Legea nr. 255/2004.

Alte instanțe, dimpotrivă, s-au pronunțat în sensul că asistența juridică acordată în procesul penal unui inculpat sau învinuit de o persoană care nu a dobândit calitatea de avocat în condițiile Legii nr. 51/1995, modificată și completată prin Legea nr. 255/2004, echivalează cu lipsa de apărare a acestuia.

Aceste din urmă instanțe au interpretat și aplicat corect dispozițiile legii.

Principiul legalității, reglementat în cuprinsul art. 2 alin. 1 din Codul de procedură penală, impune cerința ca procesul penal să se desfășoare atât în cursul urmăririi penale, cât și în cursul judecății, în conformitate cu dispozițiile prevăzute de lege.

Ca o consecință firească a aplicării acestui principiu, nerespectarea unei atare cerințe, concretizată

în neîndeplinirea ori în îndeplinirea vicioasă a unui act procedural sau procesual atrage nulitatea actului respectiv în condițiile stabilite prin art. 197 din Codul de procedură penală.

În acest sens, este de observat că, în raport cu prevederile art. 197 alin. 2 și 3 din Codul de procedură penală, nerespectarea dispozițiilor referitoare la asistarea învinuitului sau inculpatului de către apărător, când aceasta este obligatorie, potrivit legii, atrage nulitatea actelor efectuate, fără a putea fi înlăturată în niciun mod.

Atragerea nulității actelor procesuale îndeplinite cu nerespectarea cerințelor privind asigurarea apărării învinuitului sau inculpatului pe parcursul procesului penal își are temeiul în cuprinsul art. 6 din Codul de procedură penală, prin care se prevede la alin. 1 că "dreptul la apărare este garantat învinuitului, inculpatului și celorlalte părți în tot cursul procesului penal", iar la alin. 5, că "organele judiciare au obligația să înștiințeze pe învinuit sau inculpat, înainte de a i se lua prima declarație, despre dreptul de a fi asistat de un apărător", precizându-se, în continuare, că "în condițiile și în cazurile prevăzute de lege, organele judiciare sunt obligate să ia măsuri pentru asigurarea asistenței juridice a învinuitului sau inculpatului, dacă acesta nu are apărător ales."

Corelativ cu dispozițiile din Codul de procedură penală referitoare la asigurarea dreptului la apărare pentru învinuit sau inculpat, pe întreg parcursul procesului penal, precum și la caracterul absolut al nulității de care sunt lovite actele îndeplinite în lipsa apărătorului atunci când prezența și asistența juridică ce trebuie acordate de acesta sunt obligatorii, potrivit legii, prin Legea nr. 51/1995, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 255/2004, sunt reglementate condițiile exercitării profesiei de avocat.

În acest context de ordin normativ este semnificativ că în art. 1 alin. 2 din Legea nr. 51/1995, modificată și completată prin Legea nr. 255/2004, s-a prevăzut că "profesia de avocat se exercită numai de avocații înscriși în tabloul baroului din care fac parte, barou component al Uniunii Naționale a Barourilor din România, denumită în continuare U.N.B.R.", iar prin alin. 3 al aceluiași articol s-au interzis expres constituirea și funcționarea de barouri în afara U.N.B.R., sub sancțiunea nulității de drept a acestor acte.

Or, câtă vreme dispozițiile din actul normativ arătat, având caracter de lege specială cu privire la modul de exercitare a profesiei de avocat, conțin anumite cerințe imperative, este de la sine înțeles că nu este posibilă îndeplinirea unei asemenea profesii în afara cadrului instituționalizat de acea lege.

Așa fiind și cum, în raport de prevederile art. 2 pct. 3 și art. 4 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, "judecătorii și procurorii sunt obligați ca, prin întreaga lor activitate, să asigure supremația legii", se impune ca organele judiciare să ia nu numai măsurile necesare asigurării apărării învinuitului sau inculpatului în procesul penal, atunci când aceasta este obligatorie, potrivit legii, ci și să observe că asistența juridică să fie acordată de o persoană care a dobândit calitatea de avocat în condițiile Legii nr. 51/1995, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 255/2004, pentru că, altfel, asistența juridică acordată echivalează cu o lipsă de apărare.

În consecință, în temeiul dispozițiilor art. 25 lit. a) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, precum și ale art. 414² din Codul de procedură penală, urmează a se admite recursul în interesul legii și a se stabili că asistența juridică acordată în procesul penal unui învinuit sau inculpat de o persoană care nu a dobândit calitatea de avocat în condițiile Legii nr. 51/1995, modificată și completată prin Legea nr. 255/2004, echivalează cu lipsa de apărare a acestuia.

PENTRU ACESTE MOTIVE

În numele legii

DECID:

Admit recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta

Curte de Casație și Justiție.

Stabilesc că asistența juridică acordată în procesul penal unui inculpat sau învinuit de o persoană care nu a dobândit calitatea de avocat în condițiile Legii nr. 51/1995, modificată și completată prin Legea nr. 255/2004, echivalează cu lipsa de apărare a acestuia.

Obligatorie, potrivit art. 414² alin. 3 din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică, astăzi 16 aprilie 2007.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,
prof. univ. dr. NICOLAE POPA

Prim-magistrat-asistent,
Victoria Maftei
